

Kirjallinen kysymys KK 48/2026 vp

Hanna Holopainen vihr ym.

Kirjallinen kysymys kaltoinkohtelusta laitoshoidossa, asumisyksiköissä ja lyhytaikaisen hoidon yksiköissä

Eduskunnan puhemiehelle

Julkisuuteen nousee säännöllisesti tapauksia, joissa kehitysvammaisten ja autismikirjon ihmisten, etenkin haastavasti käyttäytyvien lasten ja nuorten, ihmisoikeuksia on loukattu räikeästi palveluiden piirissä. Kaltoinkohtelulla tarkoitetaan toisen henkilön fyysistä, psyykkistä, emotionaalista tai sosiaalista vahingoittamista, tarpeiden laiminlyöntiä tai epäoikeudenmukaista kohtelua. Kehitysvammaisten ja autismikirjon lasten ja nuorten kaltoinkohtelutapauksiin liittyy muun muassa eristämistä, liikkumisen rajoittamista, ylilääkitsemistä, sitomista, pahoinpitelyä sekä yhteydenpidon rajoittamista läheisiin. Kaltoinkohtelu on voinut jatkua vuosien ajan ennen paljastumistaan. Nämä ihmiset eivät pysty itse kertomaan kokemuksistaan.

Osa kaltoinkohtelusta tulee esiin lupa- ja valvonta-asioina. Myös kehitysvamma- ja autismijärjestöihin tulleissa yhteydenotoissa kaltoinkohtelutapauksia nousee valitettavasti esiin. Pahimmillaan julkisuuteen nousevat kaltoinkohtelut leimaavat alaa ja luovat mielikuvaa siitä, että työtä tehtäisiin huonosti. Esiin nousseita tapauksia ei kuitenkaan voida yleistää koskemaan kaikkea laitoshoidoa, asumisyksiköitä ja lyhytaikaisen hoidon yksiköitä. THL:n tutkimuksessa vammaisten ihmisten kokemasta lähisuhdeväkivallasta todetaan, että asumisyksiköissä asuvien henkilöiden kokemasta väkivallasta tarvitaan lisäselvitystä, ja jatkossa tutkimusta tulisi kohdistaa vammaisten henkilöiden kokeman väkivallan esiintyvyyteen elämänkaaren eri vaiheissa.

Valtakunnallista tietoa kaltoinkohtelutapausten määrästä ja niihin johtaneista tekijöistä ei ole. Tämän vuoksi kaltoinkohtelun esiintymistä erilaisissa ympäristöissä ja tilanteiden syitä olisi tärkeää selvittää ja laatia saadun tiedon perusteella toimenpiteet kaltoinkohtelun ennaltaehkäisemiseksi ja lopettamiseksi. Kehitysvammaliitto, Kehitysvammaisten Tukiliitto, Autismiliitto ja FDUV ovat ehdottaneet tällaisen selvityksen käynnistämistä jo vuosina 2023 ja 2024.

Selvityksessä tulisi arvioida muun muassa yksiköissä käytettävissä olevia resursseja, osaamista ja tiloja suhteessa asiakkaiden tuen tarpeisiin sekä selvittää valvontaprosessien toimivuutta. Kaltoinkohtelulle voivat altistaa palveluiden monenlaiset laatuongelmat. Taustalla voi olla esimerkiksi resurssien ja osaamisen puutteita sekä puutteita valvonnassa. Osaamisen lisäämiseksi tarvitaan koulutusta itsemääräämisoikeuden tukemisesta ja haastavan käyttäytymisen ennaltaehkäisystä (esimerkiksi HAASTE-toimintamalli ja EMO, emotionaalisen kehityksen arviointi ja tuki -malli). Riittävät henkilöstöresurssit ja pienet ryhmäkoot ovat tärkeitä kehitysvammaisille ja autismikirjon henkilöille. Suomessa kuitenkin suositaan ryhmäkooltaan

Kirjallinen kysymys KK 48/2026 vp

suuria asumisyksiköitä, vaikka yksikön suuri koko on tutkimuksen mukaan yhteydessä rajoitustoimenpiteiden käytön lisääntymiseen. Tilojen esteettömyys, etenkin aistien näkökulmasta, on keskeistä. Selvityksessä tulee mahdollisuuksien mukaan kuulla asumisyksiköissä ja laitoksissa asuvia sekä lyhytaikaishoidossa olevia kehitysvammaisia ja autismikirjon henkilöitä ja heidän läheisiään kattavan kuvan saamiseksi tilanteesta.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mitä hallitus aikoo tehdä kehitysvammaisten ja autismikirjon ihmisten kaltoinkohtelun lopettamiseksi laitoshoidossa, asumisyksiköissä ja lyhytaikaisen hoidon yksiköissä?

Helsingissä 20.2.2026

Hanna Holopainen vihr
Eva Biaudet r
Tiina Elo vihr
Lotta Hamari sd
Miapetra Kumpula-Natri sd
Maaret Castrén kok
Vesa Kallio kesk